

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiati her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 3 Kânunsani . 1929

Sayı: 110

Yenisenenin neş'e ve sürur intibalarını arayan gözler en acı bir matemle karşılaştı: Maarif Vekili-miz Mustafa Necati Beyin ölümü... Millî mücadele tarihinin şeref dolu sayfalarında ateşli ve samimi vatanperver Necati B. Türkiyenin irfan sahasında da yükselmesine hayatını vakfetmişti. Necati B. em-sâlsiz bir idare adamı olmaktan fazla gençliğe azim ve feragat nümunesi olmuştur. Nihayet en büyük eserlerinden biri olan Millet Mekteplerinin açıldığı gün ölümüyle yüzbinlerce mektepli yavrularını ağlattı. Hayat kıymetli babasını kaybetmiş olmaktan mütevellit elemelerini ifade edemiyor.

Türkçeye Dair

— 1 —

Türk edebiyatı içinde şahsî heves saikasıyla sade yazanlara pek eski zamanlardan itibaren tasadüf edilir; fakat bu sade yazmanın bir prensip olarak kabul edilmesi, bilhassa muayyen esaslara göre bu uğurda çalışılması, ve cereyan açılması meşrutiyetin ilânından biraz sonra, yani Balkan harbinden biraz evvel başlar. Çünkü Türkiyede başka unsurların isyanı ve bu isyanların Türk gençliği üzerinde aksül'amel yaparak nasyonalizmin uyanması o tarihtedir. Demek oluyorki usulî bir şekilde sadelik cereyanı kuvvetini nasyonalizmden almış, ve kendisine: "her milletin lisanına yalnız kendi grameri hâkim dir. Bir lisan başka lisanlardan kelime alabilir; fakat kaide alamaz. Türkçede arabî, farisî terkiplerin, cemilerin vaziyeti gayritabiîdir. Bunların tart ve ilgası lâzım gelir." mülâhazasını esasî umde edinmiştir.

O aralık memlekette kalem sahipleri uç zümreydi:

1 — Arap ve Acem kelimeleriyle mülemma bir Osmanlı lisanına inananlar. Bunlar kahir ekseriyeti haizdi.

2 — Muayyen hiç bir umdeye sahip olmadıkları halde, türkçenin lisanî vicdanına girmiş, kaynaşmış bir çok arabî, farisî kelimeleri atarok kökleri sırf türkçe olan lâfızlardan müteşekkil bir yazı dili vücude getirmek isteyenler. Bunlar bu uğurda bazı lâhikalar ilâvesile uydurma kelimeler de yapıyorlardı. Bu zümrenin miktarı

azdı ve hareketleri ilk teşebbüslerinden itibaren aksül'amel yapmış, bir çok adamları güldürmüştür.

3 — Yukarıki umdeyi kabul eden gençler ki kanaatlerine göre işe, ancak ortaya koydukları esas dairesinde başlanmak lâzımdı. Arap ve Acem lisanlarına ait kaideler türkçede bir nevi kapitülasyon yapmışlar ve kendilerine mensup lüzumsuz kelimeleri edebiyatımızda barındırabilmişlerdi. Türkçeye yalnız Türk grameri hâkim olunca lisanî vicdanımıza dahil olmıyan yabancı kelimeler kendiliklerinden tutunamayacaklar, gideceklerdi; meselâ "mâ" ve "leziz" lafızları ancak "mâî leziz" terkihibile yaşıyordu. Bu terkip kaidesi atılınca hiç kimse "leziz mâ" demeyecek, "tatlı su" diyecekti.

Lisanı tasfiye maksadile yapılacak hareketlerin en makul ve hayat kabiliyetini haiz olanı bu imiş ki ictimâî bir cereyan halini aldı. Üç beş sene sonra edebiyat içinde yaşayan gençler, terkipli lisanı attılar, bunun arkasından lüzumsuz arabî ve farisî kelimeler, hatta aruz vezni birer birer çekildiler. Konuşulan dil, Türk edebiyatı için bir ideal oldu.

Ozaman "yeni lisan" unvanla ortaya çıkan bu cereyanın aleyhdarları maksadın esasını ve şümülünü her nasılsa kavrayamıyarak:

— Canım sizin söyledikleriniz pek basit bir şey! Arabî ve farisî terkipleri kaldırmak... Hiç bununla iş biter mi? Unutmamalı ki türkçe

o terkipler sayesinde güzelleşiyor! Lisanımızda bir mefhuma mukabil bir kaç lâfız bulunması, zenginliğine alâmettir. Biz yerine göre "güneş" makamında "afitap", "hürşit", "şems", "mihr" gibi kelimelerden istediğimizi kullanırız. "Hurşidi drahşan" terkibindeki şaşaa güneşte var mı? diyorlardı.

"Yeni lisancılar" bu gibi sözlere mukabil "hiç bir lisanda aynı manaya — aralarında ince mana farkı olmaksızın — bir çok kelime olmadığını ileri sürdüler; ve tasfiye için bazı esaslardan daha bahsettiler ki, bu meseleye dair kanaatlerini vazıhan gösteren bir makaleden [*] şu satırları okuyalım:

["Stylistique: şelikıyat,, denilen yeni bir ilme nazaran her lisanın içinde bir "müşterek lisan" vardır. Ve bu öyle bir lisandır ki, haiz olduğu kelimeler, mensup olduğu milletin yalnız bir kısmını hatırlatmaz, umuma şamil olur.

Meselâ türkçede "keder" kelimesi müşterek lisana dahildir; çünkü bu kelime sarfedilince bize âlim, yahut cahil; kadın, yahut erkek.. hülâsa bir kısım halkı hatırlatmıyor; fakat meselâ "kaygı" kelimesi derhal aklımıza bir sınıfı, Anadolu halkının bazılarını getiriyor... sonra aynı manaya "tasa", "gussa" kelimeleri de böyledir; bu kelimelerden birincisi kadınları, ikincisi eski adamları hatırlatır...]

[*] "Genç kalemler", : 21 No.

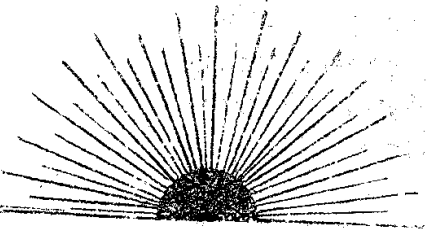
Yeni lisancılar, işte bu noktadan nazardan mahut tasfiye taraftarlarından ayrılmışlardı. Yeni lisancılar diyorlardı ki:

Türkçesi bugün kullanılan kelimelerin arapça, acemce mukabillerini atmalıyız: „kuş „ varken „mürg“ a , „tayr „ a lüzüm yoktur; fakat ölmüş kelimeleri diriltmek ve yahut yeniden lâhikalarla uydurma kelimeler meydana atmak doğru değildir: zaten bu gibi şeyler yapilsa bile bugünkü türkçenin vicdanına kabul ettirilemez.

“ Hiç bir lisan cezirlerinden değil, tasarruflarından ibarettir „ diyen “yeni lisancılar” medenî ihtiyaçlar saikasile dilimize girecek ecnebî kelimelerin bu girişleri tabîî birer hadise oldukları için korkulmaya lüzüm olmadığını da ileri sürmüşlerdir; ve bunda haklı idiler: garp medeniyeti içine giren, beynelmilel ilimlere sahip olmak isteyen bir millet elbette o beynelmileliyetip zaruretlerini kabul edecekti.

Türkçe türlü türlü kamuslara muhtaktır, bunların başında bugün yaşıyan yani bugün konuşulan türkçenin lûgatlerini tesbit edecek olan, başta gelir; bu elzemdir; fakat bununla iş bitmez; tarihi, ilmî, edebî tettebbülerin muhtaç olduğu kamuslar, ve ansiklopedik eserler de lâzımdır ki işte bütün bunlar pek uzun mesaiye muhtaçtır; müteakıp bir makalemizle, bu eserleri meydana koymak için müracaat icap eden menbalardan bahsetmek istiyoruz.

ALİ CANİP

Gençliğe Kaside

— Leh Edebiyatından —

Bu günün kalpsiz ve ruhsuz millerleti iskeletlerden ibaret milletlerdir. Gençlik! Bana kanatlar ver, bu ölü dünyadan hayalin cennetine uçayım, o diyara ki orada heyecan mucizeler yaratır, yeni çiçekler yaşırtır, ümide altın nakışlar işler. Yaşla duyguları bulutlanmış insan buruşuk alnını yere doğru eğdiği zaman kâinatta yalnız bulanık gözlerinin kucaklayabildiği dar sahayı görür.

Sen ey gençlik! Alçak toprakların üstünde uç ve güneşinkine benzeyen gözlerle beşeriye-tin bütün enginliklerine baştan başa nüfuz et.

Aşağıya bak! orada çamurlu dalgaların kapladığı genişliği sonsuz bir sis karartmıştır: işte dünya!.. Bak! Kabuklu bir zahife bu laşelerle dolu suların yüzüne nasıl çıkmıştır. O, kendisi için dümen, gemici ve gemidir. Kendisinde daha küçük zahifeleri avlıyarak derinliklerde bata çıka dolaşır. Ne dalğa ona tabidir ne o dalğaya... ve öüne bir kaya çıkınca bir sabun köpüğü gibi birden bire dağılır ve söner. Onun hayatı ile kimse alâkadar değildir, ölümünü de kimse bilmiyecektir: Bu hotkâmdır.

Gençlik! Senin için hayat kevseri ancak başkaları ile birlikte içtiğin zaman tatlıdır ve genç kalpler, dostluğun altın tellerile bağlanınca, semavî sevinç ile dolar.

Beraber, genç dostlarım! Her kesin dileği, herkesin seadeti olsun!

Beraber, genç dostlarım! Birlikten kuvvet ve kaynayan kanınızdan hikmet doğsun!.. Yanılarak düşen de me'suttur. Eğer onun ayaklar altında kalan cesedi şan ve şeref kalesine saldıranlar için bir basamak olursa..

Beraber geç dustlarım! varsın bu hisarın yolu sarp ve kaygan olsun; varsın başkalarının kuvveti ve bizim zafımız ona yanaş-

maktan bizi menetsin. Kuvveti kuvvetle yenelim ve zafımızla gençlik çağında düvüşmeği öğrenelim. Henüz beşikte çocuk iken ejderhayı boğan, delikanlı olbuğu zaman devleri öldürecek mazlumu cehennemden çekip çıkaracak, defne dalını aramak için göklere tırmanacak. Gençlik nazarın nüfuz edemediği yerlere nüfuz et! Aklın kıramadığını kır!.. Senin uçuşlarında kartalın ve kollarında yıldırımın kudreti var!

Cesaret! Omuz omuza verilen ve kuracağımız müşterek bir zincirle dünyanın çevresini kucaklayalım, fikir ve ruhlarımızı aynı mihrak üzerinde tophyalım

Dünyanın şekilsiz kütlesi! Temellerinden oyna!.. Biz seni yeni bir mahrek üzerine iteceğiz ve sen küflerinden sıyrılarak yeşil senelerini yeniden hatırlıyacaksın!..

Ve bu vaktile kargaşalığın ve gecenin içinden, birbirine aykırı unsurların ahenksizliği içinden Samadanî Kudretin bir tek «ol!» emrile mükevvenatın birden bire meydana çıkması gibi olacak. Ruzgârlar, esecek, dalgalar, fakacak ve yıldızlar gökün maviliğini aydınlatacak!..

İnsanların ölkesinde halâ kara bir gece hüküm sürüyor, halâ ihtiraslar bûgazlaşıyor. Fakat işte aşk ateşi fışkıрмаğa ve kargaşalıktan gönül alemi doğmağa başlıyor. Gençlik onu bağrında yaratacak, dostluk ona ebedî bağlar dövecektir. Soğuk buzlar çözülüyor, ışığı perdeleyen hurafeler silniyor; selâm sana ey hürriyetin fecri! kurtuluş güneşi ardından geliyor!

Tercüme eden

RİDVAN NAFİZ

A. MİCİKEVVEİCZ